

Davidovits Izsákné

Ez itt édesanyám, Csernovits Frida. A kép valamikor az 1930-as évek végén készült, Marosvásárhelyen. Az édesanyám családja, a Csernovits család Csernovic város peremkerületében élt, viszonylag szűkös körülmények között. Csernovicban a zsidó közösség elég nagy számú volt, de nagyon szegény körülmények között éltek. Ez egy elmaradott vidék volt. Sok zsidó élt akkortájt azon a vidéken is. A csernovici életükről nagyon keveset tudok mesélni. Az anyai nagyapámat Csernovits Efraimnak hívták. A nagyapám egyszerű, szegény csizmadia volt, otthon dolgozott a szakmájában, amivel annyit keresett, hogy épp el tudta tartani a családját. A feleségét, az anyai nagyanyámat Csernovits Eszternek hívták. Róla semmit sem tudok mesélni, ugyanis nagyon korán,

még édesanyám gyerekévei alatt meghalt. Az anyai nagyszüleim vallása normális zsidó vallás volt. Ortodoxok voltak, de nem volt szélsőséges sem a nagyapám, sem pedig a nagyanyám. Az édesanyám, Csernovits Frida 1888-ban született Csernovicban. Egyedüli lány [egyedüli gyerek] volt a családban. A nagyapám egyedül nevelte. Mivel a mindennapi élet nagyon nehéz volt, többen is úgy gondolták, megszabadulhatnak a szegénységtől, ha Erdélybe költöznek -- azt remélték, hogy Erdélyben jobb lesz majd az élet. Ez lehetséges volt, mert az Osztrák--Magyar Monarchiában szabad költözködési joggal rendelkeztek az állampolgárok. Mivel a nagyapám megélhetése egyre nehezebbé vált, 1905-ben Csernovicból Marosvásárhelyre költöztek egy jobb élet reményében. A szüleim a zsidó hagyományok szerint ismerkedtek meg. A zsidó házasságok rendszerint úgy kötődtek, hogy mindig minden közösségben volt egy házasságszerző. A régi [maros]vásárhelyi zsidóság az Arany János utcában tömörült és a templomok köré. Ott volt egy nő, aki ismerte mind a kettőt, mert apám mint fiatalember ott lakott a szomszédságában. Anyám az apjával a másik szomszédban. Ők tulajdonképpen nagyon furfangos módon értesültek a dolgokról. A házasságszerző úgy hozta össze őket, hogy először elment az anyám apjához, és elmondta, hogy van egy jó parti, és hogy Davidovits Icik vallásos ember, ácsmunkás, a Foresta gyárban dolgozik. Aztán elment apámékhöz is, hogy van egy jó parti, Csernovits Frida vallásos lány, jó, rendes családból való, és összehozta őket. A zsidó házasságok nem kötődtek a szerelem talaján. Ez volt a szokás. A házban, ahol a férjével és hat gyerekével élt, a gyerekek inkább magyarul beszéltek anyámhoz, anyám viszont nem tudott jól se románul, se magyarul, ő törte a magyar nyelvet. Például úgy beszélt, hogy 'Gyerdi hozzám!' vagy 'Baj lenni gyermekkel' vagy amikor a bátyám beleesett a patakba, azt mondta, hogy 'Szegény gyermek beleesni a patikba'. De mi megértettük anyámat mindig. Főleg lelkileg értettük meg. Annak az asszonynak olyan csodálatos gyermekszerető lelke volt, amilyet én életemben nem láttam, tapasztaltam sehol, soha. Meg kell jegyeznem, hogy anyám csernovici tartózkodása alatt románul sem tudott jól. Törte mind a román, mind a magyar nyelvet, mert ő egyetlenegy iskolát el nem végzett. Az anyám analfabéta, tudatlan [tanulatlan] nő volt.